

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Oslo politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

20/81594 - 19

13.08.2020

Høring - anerkjennelse av ekteskap inngått med mindreårige etter utenlandsk rett mv - Ekstern foreleggelse

Det vises til Politidirektoratet (POD) sin oversendelse av 3. juli 2020 hvor det bes om innspill på Barne- og familiedepartementet sitt forslag om endringer i ekteskapsloven som gjelder anerkjennelse av ekteskap inngått med mindreårige etter utenlandsk rett. Frist for tilbakemelding til POD er innen utgangen av 17. august 2020.

Innspillet er utarbeidet av Seksjon for utlendingsforvaltning ved Oslo politidistrikt med innspill fra Seksjon for vold i nære relasjoner. Vår erfaring med barneekteskap knytter seg i hovedsak til utredning av tvangsekteskap i søknader om opphold på grunnlag av familieinnvandring. I disse søknadene er referanseperson som regel enten norsk eller fast bosatt i riket på vigselstidspunktet, noe som gjør at spørsmålet om anerkjennelse av ekteskapet som hovedregel ikke er et tema, jf. ekteskapsloven § 18a annet ledd. Det samme gjelder for seksjon for vold i nære relasjoner.

Både vi og Seksjon for vold i nære relasjoner har imidlertid erfaring med å møte personer som er utsatt for omfattende press fra familiene sine, og en erfaring er at avtalen om å inngå ekteskap ofte inngås lenge før vigselstidspunktet. Det er møtene og erfaringene med denne sårbare gruppen som er grunnlaget for våre innspill og betraktninger.

Generelt

På generelt grunnlag støtter Oslo politidistrikt forslag som vil kunne være med på å bekjempe barneekteskap. Vi er enige i at forslagene kan være med på å bekjempe barneekteskap, blant annet fordi dagens unntaksregel baserer seg på en konkret skjønnsmessig vurdering av hva som åpenbart vil virke støtende på norsk rettsorden, noe som kan skape uforutsigbarhet både for partene og rettsanvenderne. Videre er vi enige i at det klare utgangspunktet bør være at det er en 18-årsgrense for å anerkjenne ekteskap etter utenlandsk rett for parter uten tilknytning til Norge. Det vises i den sammenheng til begrunnelsene under høringsnotatets side 4.

I det følgende gis det kun innspill til de forslagene og problemstillingene som det i høringsnotatet bes spesifikt om innspill fra høringsinstansene. Vi gir ikke innspill til punkter

Oslo politidistrikt

med særlig intrikate problemstillinger og tema da det ikke berører vårt arbeidsfelt samt at vi i for liten grad har hatt mulighet til å sette oss inn i problemstillingene for å kunne gi tilstrekkelig gjennomtenkte og reflekterte innspill.

Utover punktene hvor det bes om innspill, vil vi kommentere at det er vår erfaring at utredning av tvang og hva som er partenes egen vilje i tilfeller hvor partene har giftet seg i ung alder, kan være svært krevende. Å få opplyst saken så godt som mulig er krevende siden det ofte kan være familienes interesser som danner grunnlag for hva parten(e) kommer med av opplysninger til norske myndigheter. Det vil også gjelde når partene har blitt voksne, da det er kjent at det er vanskelig å bryte med de sosiale og kulturelle forventningene.

Det kan tenkes at fylkesmannen vil møte på denne utfordringen ved spørsmål om anerkjennelse der en av partene ikke ønsker anerkjennelse, jf. høringsnotatets pkt. 7. Det samme gjelder for generell innhenting av samtykke fra partene, som er en oppgave hos fylkesmannens som med fordel burde forskrifthjemles, slik det er foreslått i pkt. 5.3.7, midt på s. 43 i høringsnotatet.

Sterke grunner for de over 16 år på anerkjennelsestidspunktet

I høringsnotatets punkt 5 foreslås det to unntaksregler fra hovedregelen om 18 års aldersgrense for anerkjennelse av ekteskap etter utenlandsk rett. Den ene unntaksregelen, hvor det bes om høringsinstansenes syn, åpner opp for anerkjennelse av ekteskap med mindreårige når "sterke grunner" taler for det. Mer spesifikt bes det om innspill om regelen burde ha en absolutt 16 års aldersgrense på tidspunktet for anerkjennelsen.

Departementet har drøftet for- og motargumenter for en slik aldersgrense, og foreslår at det skal fastsettes en nedre aldersgrense på 16 år. Oslo politidistrikt støtter dette forslaget og vil i den sammenheng særlig fremheve det som er trukket frem i forarbeidene¹ om at personer under 18 år vanligvis ikke har nådd den modenhet som kreves for selvstendig å ta stilling til konsekvensene av å inngå ekteskap. Videre er en slik nedre aldersgrense i tråd med menneskerettslig regulering. Som nevnt i Wærstads utredning under punkt 4.3 femte avsnitt, fremgår det av kvinnediskriminerings- og barnekonvensjonen at ekteskap inngått før 16 år per deres definisjon er et tvangsekteskap. Som det står i barnekonvensjonen artikkel 19 skal statene treffe alle egnede tiltak «for å beskytte barnet mot alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnyttning, herunder seksuelt misbruk, mens en eller begge foreldre, verge(r) eller eventuell annen person har omsorgen for barnet». I den generelle kommentaren til artikkelen nevnes barn i ekteskap som en særlig sårbar gruppe.

Denne oppfatningen er også i overensstemmelse med våre erfaringer med utredning av tvangsekteskap. I flere av forvaltningsintervjuene med referansepersonene (herboende) i søknader om opphold på grunnlag av ekteskap, kommer det frem at avtalen om ekteskap ofte er inngått før en eller begge partene har fylt 16 år. Vår vurdering er at det i seg selv er en sterk indikasjon på at det i realiteten er familiene som tar avgjørelsen om ekteskap, og at partene har lite eller ingen innflytelse på dette valget. På generelt grunnlag kan det stilles spørsmål om en person under 16 år kan forstå hva en avtale om ekteskap innebærer, og særlig hva som blir de eventuelle konsekvensene om man på et senere tidspunkt ikke vil inngå ekteskap likevel eller hvis man vil skilles. Selv i voksen alder har partene vanskelig for å

---

¹ Prop. 49 L (2017-2018)

reflektere rundt det som skal ha vært deres eget valg og hvordan avgjørelsen ble tatt. Det er nok rimelig å anta at jo lavere alder barnet har, jo mer sannsynlig er det at vedkommende ikke forstår rekkevidden av hva det innebærer å gifte seg med en annen person og hva slags betydning det kan få for fremtiden.

Vi mener lovverket i størst mulig grad bør burde motvirke anerkjennelse av ekteskap inngått med barn. Derfor mener vi også det er naturlig at det settes en absolutt aldersgrense ved vurderingen av hva som kan anses som "sterke grunner".

En nedre aldersgrense vil videre kunne sikre likebehandling og forutberegnelighet for aktuelle parter og rettsanvendere. Vi slutter oss til begrunnelsene om dette i høringsnotatets punkt. 3.4.

For øvrig mener vi at argumentene mot en nedre aldersgrense ikke har tilstrekkelig tyngde. Blant annet nevnes at det potensielt vil kunne føre til såkalte haltende ekteskap hvor partenes status vil kunne være ulik avhengig av hvor partene bor. Vi mener det er begrenset hvor mye uklarhet dette vil kunne medføre for partene og omgivelsene, all den tid det først er ved tidspunktet for en eventuell anerkjennelse at partene vil gjøre seg kjent med gjeldende lands regelverk. Da er det av mindre betydning at et annet lands rett muligens har et annet regelverk som ville ført til et annet resultat.

Saksbehandling hos fylkesmannen og samhandling med andre og behovet for forskriftshjemmel.

Under punkt 5.3.7 i høringsnotatet bes det om innspill om hvilke potensielle problemstillinger som kan oppstå ved at flere instanser kommer til å vurdere samme tema. Om dette nevnes det at;

"selv om ekteskapet blir anerkjent av fylkesmannen, må den enkelte myndighet fortsatt gjøre selvstendige vurderinger av de rettslige spørsmålene som oppstår i forbindelse med saken som de har til behandling. UDI må for eksempel ved søknader om familie gjenforening vurdere om søknaden skal avslås dersom det er sannsynlig at ekteskapet er inngått mot en av partenes vilje, jf. utlendingsloven § 51 andre ledd (tvangsekteskap). Tvang har også betydning for om et ekteskap skal anerkjennes".

I og med at UDI som regel kommer til å vurdere om ekteskapet er inngått mot en av partenes vilje i forkant av en mulig sak om anerkjennelse, kunne det vært hensiktsmessig at fylkesmannen allerede på dette tidspunktet involveres med sine innspill slik at de får muligheten til å påvirke utredningen av spørsmålet om tvang. Som nevnt innledningsvis er det utlendingsforvaltningens førstelinje, lokalt politidistrikt, som gjennomfører forvaltningsintervju intervju med referansepersonen i Norge på bestilling fra UDI. Det er mulig at fylkesmannen kunne ha interesse i å observere et slikt intervju samt få innsyn i intervjumaler. Et møte med aktuelle instanser kunne også vært en fordel for å avdekke om det er ønskelig at det allerede på dette stadiet innhentes relevant informasjon til en eventuell sak om anerkjennelse av ekteskapet.

Videre bes det i høringsnotatet om innspill vedrørende behovet for en forskriftsbestemmelse, hvor det foreslås at det gis regler om fylkesmannens oppgaver, saksbehandling, samhandling med andre organer og taushetsplikt. Vår vurdering er at en slik regulering i forskrift vil kunne være særlig hensiktsmessig siden det er flere offentlige myndigheter som må forholde seg til problemstillingene og oppgavene knyttet til anerkjennelse av ekteskap inngått etter

utenlandsk rett. Det vil også gi bedre grunnlag for en forutberegnelig prosess for de involverte parter.

Vi mener det er et særlig behov for at det gis regler i forskrift om hvordan praktisere taushetsplikt mellom ulike offentlige instanser. På den måten kan departementet sørge for best mulig informasjonsflyt og samtidig legge til rette for at de ulike rettsanvenderne behandler personopplysningene i tråd med personvernforordningen (GDPR).

Overgangsregler

I høringsnotatets punkt 11 diskuteres det om skjæringstidspunktet for en overgangsregel enten skal være ved ekteskapstidspunktet eller om man skal se hen til anerkjennelsestidspunktet. Altså om de nye reglene om anerkjennelse skal anses gjeldende kun for de som gifter seg etter ikrafttredelsesdatoen eller også for ekteskap inngått før denne datoen hvor det avgjørende er om anerkjennelsen skjer før eller etter ikrafttredelsesdatoen.

Det vises høringsnotatets påfølgende argumentasjon om hensynene som taler for og mot ulike overgangsregler, og trekker særlig frem at et av formålene med forslaget er å sikre at barn i Norge ikke skal være gift. Det påpekes i den sammenheng at;

"For å sikre hensynet til barn, kan det være et alternativ å foreslå en særskilt regel om ikrafttredelse som gjelder i de tilfellene der spørsmålet om anerkjennelse prøves før begge partene har fylt 18 år. I disse sakene kan spørsmålet avgjøres etter de nye bestemmelsene".

Vår oppfatning er at dette er et av de mest sentrale formålene bak forslagene og er for øvrig enig i at en slik regel vil kunne bidra til et enhetlig og hensiktsmessig regelverk. Dette taler for at skjæringstidspunktet for overgangsregelen bør være når spørsmålet om anerkjennelse blir avgjort.

Det er også nevnt at *"Hensynet til parter som allerede har inngått slike ekteskap, og har innrettet seg etter dette, taler for at regelen ikke skal gjelde ekteskapsinngåelser før ikrafttredelsen"*. Vår oppfatning er at dette hensynet bør tillegges mindre vekt da det kan stilles spørsmål til hvor relevant et fremtidig spørsmål om anerkjennelse har vært for parter før de skal inngå ekteskap. Det generelle hensynet mot lovers retroaktive virkning bør derfor tillegges begrenset vekt.

For øvrig vurderes det at en regel om at ekteskap som allerede er anerkjent av én myndighet burde bli behandlet etter tidligere regelverk dersom spørsmålet om anerkjennelse komme opp på nytt etter lovendringen.

Med hilsen

Jan Eirik Thomassen

Enhetsleder

Saksbehandler

Marius Kjønnøy Kongsberg

Juridisk rådgiver

Telefon: 22 34 22 07

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Mottakere

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika

0125

Oslo